

1

BENAS

– Vidutinis žmogus praleidžia trisdešimt trejus gyvenimo metus miegodamas.

Ji pasilenkia arčiau, užuodžiu brangius kvėpalus. Tokio-
mis akimirkomis dažniausiai jau žinau.

– Ir tu tuo užsiimi?

– Taip.

– Esi miego gydytojas?

– Tyrinėju žmones, kurie įvykdė nusikaltimus miegodami. – Vizitinėse kortelėse prieš mano vardą puikuojasi „dr.“. Dr. Benediktas Princas, Abatija, Harlio gatvė. Esu miego ekspertas. Niekur neteigių esantis medicinos gydytojas.

Ji mato, kad kalbu rimtai.

– Kaip tai išvis įmanoma?

– Ar kada svarstei, ką galėjai padaryti miegodama?

Dauguma žmonių būtent čia ima jaustis nejaukiai. Didžioji dalis nusikaltimų pasižymi atsiribojimo faktoriumi. Mėgaujamės istorijomis apie panašius į mus žmones, kurie tuo pat metu nėra tokie kaip mes. Bet miegas to neleidžia.

Miegas yra universalus, naktis yra tokia pat dėsninga kaip ir diena.

– Kokio pobūdžio nusikaltimus?

Ji nepakeitė temos. Vis dar esu prikaustęs jos dėmesį.

– Pačius blogiausius.

– Bet juk žmonės pabustų, tiesa?

– Jei vaikšto per miegus, ne. Pažinojau pacientų, kurie miegodami rakindavo duris ir vairuodavo automobilį. Kai kurie sugeba net nužudyti.

– Juk tikrai atsimintum.

– Spręsdamas iš raukšlių aplink tavo akis, spėju, kad praėjusią naktį miegojai penkias su puse valandos.

Ji susiraukia.

– Ar tai taip akivaizdu?

– Ar prisimeni bent kažką, kas įvyko per tas penkias su puse valandos?

Ji nutyla, dešiniu delnu pasiremia smakrą.

– Kažką sapnavau.

– Ką?

– Nepamenu.

– Štai ir įrodžiau savo argumentą.

Staiga jos žvilgsnis pasikeičia. Dabar ji žvelgia kitaip. Bal-sas garsesnis, kūno kalba tiesmukesnė.

– Pala, buvo ta byla. Kaip ten vadinosi...

Štai ir galutinis taškas. Jis buvo pasiektas vos keliuose pa-simatymuose. Joms nusibosta pasakojimai apie mano darbą. Įbauginu jas istorijomis apie per miegus įvykdytus nusikalti-mus. Jei tai nesuveikia, šis paskutinis dalykas visuomet mane pribaigia.

Nė viena nepasilieka, kai supranta.

Nė viena.

– Ana O, – sakau. Siurbteliu paskutinį gurkšnį vyno – brangaus *merlot*, dėl to tik dar labiau gaila, – ir ištiesiu ranką švarko link.

– Tu tas vyrukas. Nuotraukoj. Psichologas.

Nežymiai šypteliu. Žvilgteliu į laikrodį.

– Taip, – atsakau. – Ten buvau aš.

Ta nuotrauka po įvykio puikavosi kiekvieno didesnio laikraščio tituliniam puslapyje – po tos žiaurios, krauju permirkusios pabaigos. Lemtingos akimirkos, po kurios niekas nebegalėjo būti taip pat. Prieš tremtį ir kryptį žemyn. Aš tas akiniuotas siluetas sutaršytais plaukais, šiek tiek akademinio stiliaus apranga. Nuo to laiko išlikau savimi. Barzda mane sendina; plaukų galiukai pilkesni. Akinių rėmeliai didesni ir mažiau panašūs į tokius, kuriuos galėjo atmesti Hario Poterio filmų dekoracijų skyrius. Bet negaliu pakeisti savo akių ar veido.

Esu kitas žmogus. Esu tas pats žmogus.

Laukiu klausimo, nes jį užduoda visada. Tai ta paslaptis, kuri, nepaisant visko, vis dar išlieka. Ji suskaldo šeimas, sutuoktinius, net draugus.

– Ar ji buvo kalta? – paklausia mano kompanjonė, tiksliau, buvusi kompanjonė. Dabar jai esu tik šmėkla, smagus pasakojimas, kurį galės išsitraukti kalėdiniu laikotarpiu ar Naujųjų išvakarėse. – Kai ji padūrė tuos du žmones. Ar rimtai išsisuko įvykdžiusi žmogžudystę?

PIRMA DALIS

Prieš metus

2

BENAS

Londonas

Suskamba mobilusis.

Visada tai prisimenu.

Pirmąjį dalyką, visko pradžia.

Vėlu, tamsa jau apsunkusi, įsigėrusi tarsi rašalas. Apsnūdęs sėdžiu fotelyje su lėkšte vos šilto kario ir pustušte tau-re pigaus vyno. Per televizorių rodo nespaltotą filmą, jis blykčioja kambario kampe. Tai „Nepažįstamieji traukinyje“, mano mėgstamiausias. Kiti renkasi „Psichopatą“ arba „Svaigulį“ kaip geriausią Hičkoko kūrinį. Bet jie klysta. „Nepažįstamieji traukinyje“ turi teniso sceną.

Į kambarį mane grąžina telefono vibravimas. Akių vokai nusileidžia. Nusivalau riebaluotas rankas ir žvilgteliu, kas skambina: BLUM, PROF (Abatija). Perbraukiu per ekraną ir susikaupiu, nurydamas gilų žiovilį.

– Klausau?

– Benai, atleisk, kad taip vėlai trukdau. Bet, deja, reikalas negalėjo laukti.

Jos balsas skamba rimtai. Nakties migloje tai išmuša mane iš vėžių. Profesorė Virdžinija Blum dažniausiai pirmoji pradeda juokauti arba nukrypsta nuo temos. Dažnai ją galima sutikti marširuojančią Oksfordo gatve, vilkinčią kaftaną ir apsiavusią aukštakulnius arba prie jos kampinio staliuko *Langham* su grafinu viskio ir kišenėje paslėptais stimulantais.

Telefone girdžiu tolimus žingsnius ir balsus. Spėju, kad Blum vis dar Abatijoje. Jau beveik vidurnaktis.

– Ar kas nors nutiko?

– Galima ir taip pasakyti. – Blum atsikrenkščia išleisdama tą niurzgantį prarūkyto balso garsą. – Deja, reikia tavęs. Naujas, ką tik atėjęs prašymas. Šiek tiek delikatus reikalas.

Esu teismo psichologas. Konsultavau didžiąją dalį svarbiausių nusikaltimus tiriančių institucijų. Nacionalinė nusikaltimų agentūra, FTB ir Interpolas turi mano numerį. Bet šis reikalas skamba paslaptینگiau nei įprastai.

– Ar prašymas turi pavadinimą?

Kitame ryšio gale toliau girdėti nutolęs triukšmas. Blum išsiblaškiusi.

– Klausyk, atvyk į Abatiją. Man buvo liepta nieko neaptarinėti neapsaugota telefono linija.

Oficialiai man savaitės atostogos. Artėja naujausio žurnalo straipsnio galutinis terminas. Turiu užpildyti trijų pacientų bylas. Ketinau rytoj dirbti iš namų ir susidoroti su kalnu popierių. Žinau vos kelias su miegu susijusias bylas, kurias aptarinėti neapsaugota telefono linija būtų per daug delikatu. Mane kursto šis paslaptینگumas, o to Blum ir siekia.

– Pasakyk bent ką.

Girdžiu, kaip ji šaižiai įkvepia. Blum nutyla, tada garsiai atsidūsta.

– Gali būti, kad man dėl to nepadėkosi.

Lauke siaubingai šalta, iš purvino dangaus krenta rugsėjo dulksna. Jau dabar nenoriu keliauti nuo Pimliko iki Harlio gatvės. Galiu likti šutintis savo svetainėje su Hičkoko filmu ir dar viena taure vyno. Bet nesu taip sutvertas.

Todėl ir atsiliepiu. Todėl visuomet atsiliepiu.

– Tai Anos O byla, – galiausiai sako Blum. – Jie nori, kad kai ką pamatytume.

3

BENAS

Abatijos miego klinika užima nedidelį Harlio gatvės kampelį, dalį senų arklidžių, pastatytų iš simetriškai sudėliotų Eduardo laikų plytų, čia tvyro visiško diskretiškumo aura. Lankytojai dažnai pastebi, kad viduje tylu kaip bažnyčioje, tai tarsi oazė, paslėpta už Oksfordo gatvės tarp Regento parko ir Kavendišo aikštės. Dalis pastato atrodo lyg iškalta iš Portlando akmens. Abatija skleidžia karališką atmosferą, tinkamą perukais pasipuošusiomis markizėmis ir antrarūšiams karališkosios šeimos nariams. Tai tarsi šventykla.

Naktis – o gal ir diena, nesu tikras, nes jau po vidurnakčio, – vis dar pilka ir bjauri, taksi automobilis lekia per balas ir išleidžia mane ant tuščio gatvės kampo. Pasislepiu nuo lietaus ir nukratau vandenį nuo sulūžusio juodo skėčio. Taksi automobilis per greitai pajuda iš vietos ir aptaško užpakalinę kelnų klešnės pusę. Vėl prakeikiu Blum, kad mane iškvietė.

Užlipu laiptais ir įvedu savo slaptažodį, lietus jau paver-tė kiekvieną skaičiaus mygtuką slidžiu ir pavojingu. Senasis namas dabar yra penkių aukštų, jau seniai paverstas biurų pastatu, lauke prikalta nedidelė sidabrinė lentelė skelbia: „Abatijos miego klinika“. Parašytas telefono numeris, bet

nėra elektroninio pašto adreso. Abatijos interneto svetainė pastebimai nuobodi, joje vardijamos darbuotojų kvalifikacijos, bet neskelbiamos nuotraukos. Toks įvaizdis sudaromas tyčia, kaip ir visa kita. Mes esame užkulisiuose lūkuriuojantys pagalbininkai, kurių kartais prisireikia vienoje ar kitoje scenoje. Tai visų psichologinių ligų gydytojų taisyklė: esame girdimi, bet ne matomi.

Nieko nenutinka. Nuvalau mygtukus rankove ir vedu kodą iš naujo. Galiausiai pasigirsta metalo klaktelėjimas ir durys prasiveria. Svarstau, ar Blum pakvietė ir kitus miego specialistus ir gerbiamus kolegas. Bet registratūra ir laukiamojo erdvės vis dar vos apšviestos ir tuščios. Tarsi atvykęs į mokyklą bučiau vienintelis aktų salėje. Net keista matyti įprastai bruzdančią darbo vietą tokią tuščią.

– Profesore? – šūkteliu, bet balsas atsimuša aidu ir nutyla.

Įjungiu lubinį šviestuvą. Jis apšviečia įvairaus atspalvio neutralias ir gerai nuteikiančias spalvas. Neseniai buvo paklotas naujas kilimas, jis vis dar maloniai susispaudžia po kojomis. Oras atrodo neįprastai grynas, pumpuojamas iš specialių sienose įtaisytų filtrų. Dažniausiai čia skamba muzika. Garsai apsupa lankytojus, kol į realybę grąžina sąskaita už apsilankymą. Abatijoje vyrauja iščias primenanti savimarša, viskas čia nutolę nuo išorinio pasaulio neramumų. Juk svarbiausia miegas.

– Profesore?

Vis dar tylu. Palieku skėtį šalia paltų kabyklos ir išsirangau iš savo permirkusios striukės. Šalia registratūros stalo įrengti saugumo monitoriai, per kuriuos matyti kamerų vaizdai iš pastato galo ir priekio. To reikalauja mūsų klientai. Įžymybės prieš vestuves, politikai, besikaunantys dėl karje-

ros, toli gražu ne geriausios formos futbolininkai, kilmingų šeimų nariai, susidūrę su skandalais, – visi jie žygiuoja per skoningai įrengtą vestibulį su maišais po akimis ir miego negavusiais veidais. Miegas, kaip maistas ir vanduo, žmogui būtinas išgyventi. Abatija yra tarsi moderni šventykla, kur nuraminami dvasiniai demonai. Žmonės moka neįtikėtinus pinigus, kad paprasčiausiai galėtų nugrimzti į patalus.

Pajudinu pelę ir pažadinu apsaugos monitorius. Priekinis ir galinis įėjimai blankiai blykčioja. Palieku monitorius įjungtus ir kantriai laukiu lifto, nes esu per daug pavargęs lipti laiptais. Ant pirštų atspaudais išmarginto kavos staliuko, stovinčio šalia lifto durų, mėtosi žurnalai, laukdamas pasiimu vieną, *New Scientist*, ir perverčiu. Mus ir vėl paminėjo nedidelėje trumpų naujienų skiltyje. Abatija užsiima naudinga šalutine veikla ir konsultuoja dėl įvairių baudžiamųjų bylų visame pasaulyje, palaikydama pelningus kontraktus su Metropoliteno policija ir kitomis teisėsaugos agentūromis. Visam šiam reikalui vadovauja profesorė Blum, kartą *The Times* praminta „geriausia Britanijos miego guru“. Tas straipsnis vis dar kabo įrėmintas ant jos kabineto sienos.

Liftas cyptelėjęs pakyla. Suvokiu, kad pažįstu kiekvieną šio pastato centimetrą. Mėginu suskaičiuoti, kiek naktų paaukojau panašioms Blum užgaidoms. Nusprendžiu, kad per daug. Bet Anos O byla kitokia. Blum manęs dėl jos neerzintų. Ana O yra miego ekspertų Šventasis Gralis. Nuo tada, kai prieš ketverius metus tai nutiko, ji buvo vienintelė jiems neįkandama paslaptis.

Ne, Blum nėra tokia žiauri. Bent jau ne su manimi.

Pasiekiu viršutinį aukštą. Čia įrengtas vadinamasis Vadovų skyrius. Iš tiesų tai veikiau šluotų sandėliukas. Gali

patekti tik darbuotojai, o tai paaiškina Alkatraso stiliaus interjerą. Visu etatu čia dirbame septyniuose, dar yra dešimt pagalbinių darbuotojų – neurologų, psichiatrų, psichologų, psichoterapeutų ir miofunkcinės terapijos specialistų, – propaguojančių pačias įvairiausias su miegu susijusio gydymo rūšis. Mano kabinetas koridoriaus gale, vienas iš nedaugelio su veikiančia spyna. Blum kabinetas yra pirmasis ir didžiausias, naujesnis už visus kitus ir padabintas meno kūriniais paausiuotuose rėmuose bei turintis slaptą alkoholinių gėrimų šaldytuvą.

Blum laukia manęs savo kabineto tarpduryje suirzusiu, įsitempusiu veidu. Jos ilgi, karčius primenantys žili plaukai sutramdyti, juos laikantis segtukas sujuda jai žiovaujant. Ji įpusėjusi septintą dešimtį, turi keistą stilių – operos solistės figūrą dengia spalvoti sluoksniai, apvynioti kanarėlės geltonumo ir braškių spalvomis, akis rėmina Henko Marvino stiliaus akiniai. Nepaisant rokenrolo žvaigždei būdingo apetito, ji retai demonstruoja nuovargį ar bet kokį miego poreikį. Blum gali pasigirti tvirtomis kojomis, išlaikančiomis išgėrus, ir bedugniu skrandžiu. Ji paskutinė tokia savo kartos atstovė: du buteliai per pietus, dažnas pogulio miegas po pietų, visada atkištas vidurinis pirštas visiems žmogiškųjų išteklių klausimams. Ji vykdo neišsakytą savo lyties nusikaltimą, nes yra atvirai nemotiniška. Gurmanė, istorijų pasakotoja, aštraus proto. Per gyvenimą ji eina galvodama. Tai jos dovana ir prakeiksmas.

Už jos pastebiu dar vieną siluetą. Jis, priešingai, savo suvaržytu, advokatu būdingu elgesiu primena šešką. Nepažįstamas. Esu suintriguotas.

– Čia tai bent priėmimas, – prabylu, jaučiu, kaip šlapia dešinė klešinė limpa prie kojos. – Gal norėtum paaiškinti, kas vyksta?

Ižengiu į Blum kabinetą. Šešką primenantis vyras atsistoja. Iš arti jis grėsmingesnis. Šukuosena tvirta, plaukai tvarkingai sušukuoti. Jam apie penkiasdešimt, jei reikėtų spėti, turi snapą primenančią nosį, o virš kaktos pradėjęs plikti. Ant stalo prie kėdės guli aplankas su kryžiumi: „Teisingumo ministerija“. Mano delnai ima prakaituoti. Blum nejuokavo. Tai virš teisėsaugos, net virš Nacionalinės teisingumo agentūros. Teisingumo ministerija yra aukštesnis lygis.

– Atleisk, – atsiprašo Blum, – bet tikrai negalėjome delsti. Daktare Benediktai Princai, susipažinkite su Stivenu Doneliu, Teisės skyriaus direktoriaus pavaduotoju Teisingumo ministerijoje.

Donelis ištisia ranką ir nestipriai spusteli man delną. Jis užlaiko žvilgsnį ir tyliai prabyla:

– Prieš pradedant, daktare Princai, deja, bet turime aptarti kelias taisykles.

Užgniaūžiu nuostabą.

– Tikrai?

Jis peršalęs, šniurkšteli nosimi po kiekvieno sakinio.

– Taip. Jei jūs nieko prieš, pabaigoje reikės pasirašyti kelias formas.

– Kas jose teigiama?

– Pirmiausia, kad šis susitikimas niekada neįvyko. Antra, kad niekada nesate manęs sutikę. Trečia, kad tai, ką netrukus sužinosite, nepaliks šio pastato, tiksliau, šio kabineto sienų. Jei kas nors paklaus, atvykote į savo kabinetą pasiimti pacientų bylų prieš grįždamas namo. Ar aišku?

Noriu nusišypsoti, bet matau, kad jis nejuokauja.

– Kas čia vyksta?

– Ar sutinkate su sąlygomis?

– Ar turiu pasirinkimą?

– Nelabai. – Donelis mosteli į tuščią kėdę. – Prašau sėstis.